

GYAKORLATI PEDAGÓGIA

1941.

NEVELÉSÜGYI FÜZETEK

december

10. füzet

Magyar öntudat!

Minden népben él egy tisztább vagy homályosabb elképzelés önmagáról, életének lényegéről, itt, a Földön való hivatásáról. A közösségek együttélésében a népek, már csak a bennük rejlő önkicsinylő félénkség legyőzésére is, szükségét érzik annak, hogy az élethez való jogukat mind előkelő származással, mind pedig különleges, más népekből hiányzó erényekkel és csak rájuk kirótt bizalmi feladatokkal bizonyítsák be maguk és mások előtt. Ezek együttesen adják a *nemzeti öntudatot*.

A nemzeti öntudatot a magyarságnál is megtaláljuk a történelem folyamán. A megtéréskor még nincsen sem nyelvi, sem népi egysége a magyarságnak; a lovas nomádokra annyira jellemző laza kapcsolat minden közösségi érzés kialakulását megakadályozta. Származás-mondája és hivatás-tudata is csak az uralkodóháznak van. A XII. századra azonban egy nagy egységgé kovácsolódik az immár kétszáz éves keresztény magyarság és átveszi az uralkodóház származási mondáját. Kézai szerint nemcsak az Árpádok származnak Attilától, de a magyarok is a hunoktól. A meginduló török támadások kialakítják a hivatásérzést is. A hunoktól származó szittya, harcias magyarság nem lehet többé „Isten ostora“ a keresztény népeken, hiszen közben maga is megtért; — ez a magyarság abban látta hivatását, hogy védje az egész kereszténységet a betörő pogány ellen. Mátyás magyarja kimondhatatlanul büszke őseire és szittya erényeire, fennen hirdeti, hogy katonai dicsőségben Európa egyetlen nemzete sem veheti fel vele a versenyt, és fölényes göggel megvet minden nyugati, polgáriasodó életet. A magyar nemes csak katona volt, a kereszténység védőbástyája és pajzsa, — és ha nem élt volna benne a szittya harcos jellem, egymagára hagyatva, nyugati, polgári eszményekkel sohasem tudott volna ellenállni a töröknek.

Mohácssal, Buda elestével új korszak köszönt az országra. A nemrég még oly hetyke szittya nemzet alázattal fordul Istenhez. Látja, hogy ő sem verhetetlen és önmagába fordulva, a törökben az Ur büntetését találja, akit rá küldött nagy nemzeti hibái büntetésére. A reformáció csak mélyíti a büntudatot,

— a protestáns prédikátorok az ótestamentomi bosszuló Istenről írják jeremiádjait. De Isten nem akarja végkép elhagyni magyar népét, — mondják az énekek, — csak próbára teszi, meg akarja tudni, hogy kitart-e a szenvedésben is mellette, Isten legkedvesebb népe a magyar, ő a választott nép, s ahogy az apa fiát bünteti, akit legjobban szeret, az Ur sem tehet másképpen. — Végig a török korszakon a vallási kiválasztottságnak ez az érzése adott erőt nemes úrnak és szabad hajdunak egyaránt a pogány elleni örökös küzdelemre. A magyarság hitt tehát magában, a jobb jövőben és hitt az Urban, aki nem hagyja el őt.

Aztán jött az utolsó csepp véréig harcoló nemzet nagy csatlódása, a Nyugatot megszemélyesítő németiségben. A kereszténység védelmében felőrlődött magyarságot segítségadás örve alatt hátbatámadták a németek. Az eddig egyenes irányban követhető magyar hivatásérzés mintha megtörne egy pillanatra, nem bírja elhinni, hogy őt cserben hagyták. Aztán, ahogy Bocskay mondotta: „Nem lőtt mit tennünk halál előtt, ahogy tudjuk, oltalmazni köllött magunkat“. De bár a nemzet ettől kezdve szinte állandóan kelet és nyugat ellen egyaránt fegyverben áll, bár Erdély hivatalosan is török vazallusá lett, alig találunk magyarokra, akik igaz szívből és nem kényszerűségből állanak a török mellett. A XVII. század végére azonban kimerül a nemzet. Zrínyi Miklós hatalmas szavával megpróbálja még egyszer felrázni apáthiába süllyedő nemzetét, a — zuhanás azonban már feltarthatatlan. A magyar szellem lobbot vet még II. Rákóczi Ferenc kurucában, aztán elcsendesül hosszú időre.

Mindeddig, bár a társadalmi különbségek óriásiak voltak, ugyanaz az öntudat élt minden magyarban, ugyanabban a szellemenben nevelkedett az egész magyarság.

A XVII. században megindul az óriási szakadás és ez a mai napig sem szűnt meg. A főurak elidegenednek a magyarságtól, a köznemesség, majd a későbbi városi középosztály idegenekkel, még nem asszimiláltakkal töltődik föl.

Itt-ott előtűnik egy Széchenyi, egy Kossuth, de mind csak egyesek: jobbágy és nemes, paraszt és úr többé nem találják meg egymás kezét. A szakadék kettőjük között folyton mélyül, a városi nemzetközi műveltség lépésről-lépésre távolodik a paraszti rétegekben még öntudatlanul élő, de már elakadt, fejlődésre alig biztató magyar szellemiségtől.

Ma sincsen magyar öntudat, közép- és felsőosztályunk legfőljebb csak magyarkodik nagy többségében, lehet hogy van öntudata, de ez nem magyar és nem az egész magyarságé. Iskolák, közintézmények, hivatalok idegen lelket, idegen szellemiséget lehelnek, sajnos legtöbbször még ma is — sem a magyar történelem-, sem a nép lelke nem jut benne elegendőképpen szóhoz.

Magyar szellemet, magyar lelket, magyar öntudatot csak egy úton szerezhet ez a nemzet. Vissza kell térnie a történelemből áradó ősi magyar hagyományokhoz, és vissza kell térnie a parasztság körében mai is élő magyar lélekhez. Meg kell szüntetni nemcsak a társadalmi rétegeződés fonákságait, be kell temetni a lelki szakadékot is, amely ma városít és falusít elválaszt. Erre a parasztságunkban meglévő magyar szellemiségre és a magyar történelemre kell ráépítenünk az európai magyar műveltséget. Akkor ez az új műveltség újra magyar és európai lesz, ahogyan volt a Bethleneké és Zrinyieké és akkor ebben az új szellemiségű új társadalomban találkozni fog az egész magyarság.

Magyar öntudatunk mindaddig nem lesz, amíg le nem dobunk lelkünkéből minden idegent, amíg vissza nem térünk a török korban élő igaz magyar lélekhez, a népben ma is élő magyar szellemhez és műveltséghez, — amíg lélekben, érzésben, gondolkozásban magunk is, valamennyien, magyarokká nem leszünk.

(B. K.)

Az Ige testté lett...

Amióta angyalkéz bezárta az Édent, elindult az ember, hogy keresse az Istent. Utját nem mutatta fény, kezét nem fogta meg jóságos atyai kéz. Ment egyedül. Amerre lépett vér fakadt nyomában és keserű könnye hullott a paradicsomi átoktól sújtott földre.

Az ég komoran hallgat. A lélek sötét éjszakájára nem akar hajnal derengeni. Csak messziről, — mint sűrű őszi ködön keresztül tűnik fel az ősevangélium reménytadó ígérete.

A magára maradt ember szabadulást keres. Nincs menekvés, nem jön segítség. A Szentlélek termékenyítő ekéi nem járnak a földet. Tehetetlen fájdalmak jajszavától zokog a föld. Könnyes, bús zsoltárok, súlyos prófétai szavak hívják az Istent. — Hiába! — Évezredek múlnak, ősz pátriárkák, nehézszavú próféták hullnak sírba szemükben könnyel, mert nem jött a Várvavárt.

— Meddig tart ez a szomorú Advent? —

Sötétben tapogatózva indul tovább az ember. Felgyúlnak a fények az Olympus tetején, de nem adnak meleget, nem szórnak fényt. Mélyreható görög elmék nem tudnak a magasba szállni. Márványoltárok emelkednek az ismeretlen istennek, bibortógás, merészarcélú római szónokok kétségbeesve emlegetik a szabadítót, akit a lélek vágya sejt. Kelet rejtelseiben vi-gyorgó Buddhák süllyeszti a Nirvánába szemüket. Messzebb hullaszagú máglyatüzek lobognak. Aljas szenvedélyekkel felruházott márványistenek előtt tömjéntűz ég. — Mindhiába! —